

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 4ης Μαρτίου 1986 *

Στην υπόθεση 106/84,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο, Johannes Føns Buhl, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Δανίας, εκπροσωπούμενου από τον Laurids Mikaelson, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την οικεία πρεσβεία,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο της Δανίας, επιβάλλοντας στους οίνους από σταφύλια φόρους κατανάλωσης υψηλότερους από τους επιβαλλόμενους στους οίνους από οπώρες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους T. Koormans, πρόεδρο τμήματος, προεδρεύοντα, U. Everling, K. Bahlmann και R. Joliet, προέδρους τμήματος, G. Bosco, O. Due, Y. Galmot, K. Κακούρη και F. Schockweiler, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. VerLoren van Themaat
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Δεκεμβρίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

- 1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Απριλίου 1984, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο της Δανίας, επιβάλλοντας στους οίνους από σταφύλια φορολογία υψηλότερη από την επιβαλλόμενη στους οίνους από οπώρες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΟΚ.

- 2 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η δανική νομοθεσία, δηλαδή ο νόμος 98, της 17ης Μαρτίου 1971, περί φόρου καταναλώσεως οίνων και οίνων από οπώρες, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από το νόμο 149 της 11ης Απριλίου 1984, προβλέπει διαφορετικά συστήματα φορολογίας για τους οίνους από οπώρες και τους οίνους από σταφύλια. Ο φόρος καταναλώσεως οίνων από σταφύλια καθορίζεται σε 10,725 δανικές κορόνες ανά λίτρο για τους επιτραπέζιους οίνους και σε 19,93 δανικές κορόνες για τους οίνους του τύπου λικέρ, εφόσον η περιεκτικότητά τους σε αλκοόλη είναι μεγαλύτερη των επιτραπέζιων οίνων αλλά δεν υπερβαίνει το όριο των 23° vol. πέραν του οποίου φορολογούνται βάσει του νόμου περί φόρου καταναλώσεως αποσταγμάτων. Ο φόρος καταναλώσεως οίνων από οπώρες είναι 6,92 δανικές κορόνες ανά λίτρο για τους οίνους του επιτραπέζιου τύπου με αλκοολικό τίτλο μέχρι 14° vol. και 11,2 δανικές κορόνες για τα λοιπά προϊόντα, δηλαδή για τους οίνους του τύπου λικέρ με αλκοολικό τίτλο μεταξύ 14° και 20° vol. κατ' ανώτατο όριο πέραν του οποίου φορολογούνται ως αποστάγματα.

- 3 Η δανική φορολογική νομοθεσία δεν περιέχει ορισμό των οίνων από οπώρες. Σύμφωνα με εγκύκλιο της γενικής διεύθυνσης τελωνείων οι οίνοι από οπώρες είναι προϊόντα που λαμβάνονται από χυμούς οπωρών ή μέλι κατόπιν ζυμώσεως, περιέχουν τουλάχιστον 1° vol. αλκοόλης ζυμώσεως, η δε περιεκτικότητά του τελικού προϊόντος σε αλκοόλη μπορεί να αυξηθεί με την προσθήκη ουδέτερης αποσταγμένης αλκοόλης, που δεν έχει δηλαδή γευστικά χαρακτηριστικά όπως το κονιάκ, το ρούμι ή το ουίσκυ. Όπως προέκυψε από τη συζήτηση, ο αλκοολικός τίτλος που επιτυγχάνεται διά φυσικής ζυμώσεως κυμαίνεται στην πράξη μεταξύ 6° και 8° vol.

- 4 Η Επιτροπή επικαλούμενη τη νομολογία του Δικαστηρίου υποστηρίζει κυρίως ότι οι οίνοι από οπώρες και οι οίνοι από σταφύλια είναι προϊόντα ομοειδή κατά την έννοια του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης, διότι έχουν παρεμφερή χαρακτηριστικά, ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες, παρασκευάζονται από παρόμοιες πρώτες ύλες, με την ίδια μέθοδο ζυμώσεως, έχουν την ίδια περιεκτικότητα σε οινόπνευμα και καταναλίσκονται στις ίδιες ποσότητες. Επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι υπάρχει τουλάχιστον σχέση ανταγωνισμού μεταξύ των δύο προϊόντων, κατά την έννοια του άρθρου 95, δεύτερη παράγραφος, το δε δανικό φορολογικό σύστημα εισάγει διακρίσεις και προστατεύει τους οίνους από οπώρες που είναι χαρακτηριστικά εθνικά προϊόντα εις βάρος των οίνων από σταφύλια που είναι αποκλειστικά εισαγόμενα προϊόντα.
- 5 Η δανική κυβέρνηση αμφισβητεί ότι συντρέχει παράβαση του άρθρου 95.
- 6 Εν πρώτοις δεν δέχεται ότι οι οίνοι από σταφύλια και οι οίνοι από οπώρες είναι προϊόντα ομοειδή και παρατηρεί σχετικώς ότι υπάγονται σε διαφορετικές κλάσεις του κοινού δασμολογίου, ότι δεν παρασκευάζονται κατά τον ίδιο τρόπο και έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά· οι οίνοι από οπώρες υφίστανται φυσική ζύμωση μόνο μέχρι 6° έως 8° vol., η δε περιεκτικότητά τους σε αλκοόλη αυξάνεται με την προσθήκη αιθυλικής αλκοόλης. Αντίθετα με τους οίνους από σταφύλια, οι οίνοι από οπώρες παρουσιάζουν κάθε χρόνο τα ίδια χαρακτηριστικά. Αντίθετα με τους οίνους από σταφύλια, δεν καλύπτονται από κοινή οργάνωση αγοράς.
- 7 Η δανική κυβέρνηση δέχεται αντιθέτως ότι υπάρχει ενδεχομένως σχέση ανταγωνισμού, κατά την έννοια της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 95, μεταξύ των δύο προϊόντων. Αντικρούει πάντως το ότι η διαφορετική φορολογία έχει προστατευτικό αποτέλεσμα, υποστηρίζει δε ότι το αποτέλεσμα αυτό πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την επίπτωση του φόρου επί της τιμής πώλησεως, επίπτωση η οποία είναι εν προκειμένω σχεδόν ίδια και για τα δύο προϊόντα.
- 8 Το ενδεχόμενο προστατευτικό αποτέλεσμα δικαιολογείται εν πάση περιπτώσει από θεμιτούς οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους που επιτρέπουν στη Δανία να εφαρμόζει φορολογικό σύστημα εύνοιας υπέρ ορισμένων κατηγοριών οπωροπαραγωγών οι οποίοι διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να διαθέσουν τα προϊόντα τους.
- 9 Δεδομένου ότι η Επιτροπή στηρίζει την προσφυγή της κυρίως στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 95, πρέπει να εξεταστεί πρώτον αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής.

- 10 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1980 (Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, 168/78, Jurispr. σ. 347· Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, 169/78, Jurispr. σ. 385· Επιτροπή κατά Βασιλείου της Δανίας, 171/78, Jurispr. σ. 447), το άρθρο 95 στο σύνολό του έχει ως στόχο να εξασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών υπό ομαλές συνθήκες ανταγωνισμού με την εξάλειψη κάθε μορφής προστασίας η οποία μπορεί να προκύψει από την εφαρμογή εσωτερικών φόρων που δημιουργούν διακρίσεις εις βάρος των προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών και την απόλυτη ουδετερότητα των εσωτερικών φόρων από πλευράς ανταγωνισμού μεταξύ εθνικών και εισαγόμενων προϊόντων. Όσον αφορά τα ομοειδή προϊόντα, η πρώτη παράγραφος του εν λόγω άρθρου απαγορεύει ειδικότερα κάθε δημοσιονομική διάταξη που είχε ως αποτέλεσμα να φορολογούνται βαρύτερα τα εισαγόμενα προϊόντα από τα εγχώρια, ανεξαρτήτως του συγκεκριμένου μηχανισμού.
- 11 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι οίνοι από σταφύλια που καταναλίσκονται στη Δανία είναι αποκλειστικώς εισαγόμενα προϊόντα. Οι οίνοι από οπώρες του τύπου λικέρ είναι σχεδόν στο σύνολό τους προϊόντα εθνικής παραγωγής, ενώ οι οίνοι από οπώρες του επιτραπέζιου τύπου προέρχονται μεν κατά το ένα τρίτο από άλλα κράτη μέλη, είναι όμως τυπικά προϊόντα της εθνικής παραγωγής αλκοολούχων ποτών και αντιπροσωπεύουν κατά παράδοση σημαντική διέξοδο για τους δανούς οπωροπαραγωγούς.
- 12 Για να κριθεί το στοιχείο της ομοιότητας στο οποίο στηρίζεται η απαγόρευση του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, πρέπει να ερευνηθεί, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1976 (Rewe, 45/75, Jurispr. σ. 181), αν τα προϊόντα έχουν παρεμφερείς ιδιότητες και ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών. Με τις αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1980 (Επιτροπή κατά Γαλλίας, 168/78, Jurispr. σ. 347) και της 15ης Ιουλίου 1982 (Cogis, 216/81, Συλλογή σ. 2701) το Δικαστήριο δέχτηκε την ευρεία ερμηνεία του όρου της ομοιότητας η οποία δεν προσδιορίζεται βάσει του κριτηρίου της αυστηρής ταυτότητας αλλά της όμοιας ή παρεμφερούς χρησιμοποίησης του προϊόντος. Για να κριθεί λοιπόν το στοιχείο της ομοιότητας πρέπει να ληφθούν υπόψη, αφενός, τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά των δύο κατηγοριών ποτών, όπως η καταγωγή τους, οι μέθοδοι παρασκευής τους, οι οργανοληπτικές ιδιότητές τους, ιδίως η γεύση και η περιεκτικότητα σε οινόπνευμα και, αφετέρου, το αν οι δύο κατηγορίες ποτών μπορούν ή όχι να ικανοποιήσουν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών.
- 13 Στο πλαίσιο αυτής της εκτίμησης πρέπει να εξεταστούν χωριστά οι δύο τύποι οίνων στους οποίους αναφέρεται η δανική φορολογική νομοθεσία περί οίνων, δηλαδή οι επιτραπέζιοι οίνοι και οι οίνοι λικέρ.

- 14 Όσον αφορά τους οίνους του επιτραπέζιου τύπου πρέπει να σημειωθεί πρώτον ότι οι οίνοι από οπώρες και οι οίνοι από σταφύλια παρασκευάζονται από προϊόντα βάσεως του ίδιου είδους, δηλαδή γεωργικά προϊόντα και με την ίδια μέθοδο, δηλαδή φυσική ζύμωση. Τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά τους, ιδίως δε η γεύση και η περιεκτικότητα σε οινόπνευμα, είναι παρεμφερή. Το στοιχείο ότι η τελική περιεκτικότητα σε οινόπνευμα των οίνων από οπώρες επιτυγχάνεται με την προσθήκη αιθυλικής αλκοόλης δεν ασκεί επιρροή· κατά τον ίδιο τρόπο μπορεί να αυξηθεί η περιεκτικότητα σε οινόπνευμα και των οίνων από σταφύλια προκειμένου να βελτιωθεί ο οίνος που έχει χαμηλή φυσική περιεκτικότητα σε οινόπνευμα.
- 15 Δεδομένου εξάλλου ότι οι δύο κατηγορίες ποτών που έχουν παρεμφερείς ιδιότητες μπορούν να ικανοποιήσουν τις ίδιες ανάγκες των καταναλωτών διότι μπορούν να καταναλωθούν κατά τον ίδιο τρόπο, είτε ως δροσιστικά και αναψυκτικά είτε ως συνοδευτικά των γευμάτων ποτά. Το ότι οι δύο κατηγορίες ποτών ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες δεν αντικρούεται από το γεγονός ότι η κατανάλωση οίνων από οπώρες υπήρξε πάντα περιορισμένη σε σχέση με την κατανάλωση οίνων από σταφύλια· πράγματι, αυτή η ταυτότητα αναγκών δεν εκτιμάται με βάση τις υπάρχουσες καταναλωτικές συνήθειες αλλά τις δυνατότητες εξελίξεώς τους, κυρίως δε με βάση αντικειμενικά χαρακτηριστικά λόγω των οποίων ένα συγκεκριμένο προϊόν μπορεί να ικανοποιήσει, έναντι ορισμένων ομάδων καταναλωτών, τις ίδιες ανάγκες με ένα άλλο.
- 16 Όσον αφορά τους οίνους του τύπου λικέρ, οι μέθοδοι παρασκευής των οίνων από οπώρες και των οίνων από σταφύλια μπορούν να θεωρηθούν πανομοιότυποι, δεδομένου ότι το τελικό προϊόν λαμβάνεται σε όλες τις περιπτώσεις χωρίς εξαίρεση με την προσθήκη αιθυλικής αλκοόλης κατόπιν ζυμώσεως μεγαλύτερης ή μικρότερης διάρκειας και, σε ορισμένες περιπτώσεις με την προσθήκη άλλων ουσιών όπως χυμών ή μελιού. Έτσι, οι δύο κατηγορίες προϊόντων ικανοποιούν, λόγω του ότι έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά και παρεμφερείς ιδιότητες, τις ίδιες καταναλωτικές ανάγκες και καταναλίσκονται άλλα ως απεριτίφ και άλλα ως συνοδευτικά του επιδόρπιου. Κατά συνέπεια οι οίνοι από οπώρες του τύπου λικέρ και οι οίνοι από σταφύλια του τύπου λικέρ πρέπει να θεωρηθούν ως προϊόντα ομοειδή κατά την έννοια του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 17 Εξάλλου το στοιχείο της ομοιότητας μεταξύ των δύο τύπων οίνων δεν αίρεται, όπως ισχυρίζεται η δανική κυβέρνηση διότι οι οίνοι από οπώρες και οι οίνοι από σταφύλια υπάγονται σε διαφορετικές δασμολογικές κλάσεις. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1980 (υπόθεση 169/78), η δασμολογική κατάταξη των αλκοολούχων ποτών, η οποία θεσπίστηκε για λόγους που αφορούν τις ανάγκες του εξωτερικού εμπορίου, δεν παρέχει κρίσιμες ενδείξεις για την εκτίμηση του κριτηρίου της ομοιότητας του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης.

- 18 Εξάλλου το γεγονός ότι δεν υπάρχει κοινή οργάνωση αγοράς για τους οίνους από οπώρες δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επηρεάζει το στοιχείο της ομοιότητας δεδομένου ότι δεν μπορεί να δικαιολογήσει δημιουργική διακρίσεων φορολογική μεταχείριση η οποία ευνοεί τη χρησιμοποίηση, για την παραγωγή προϊόντων εξάλλου ομοειδών, ορισμένων κατηγοριών γεωργικών προϊόντων εις βάρος άλλων κατηγοριών που προέρχονται κατά το μεγαλύτερο μέρος από άλλα κράτη μέλη.
- 19 Αφού διαπιστώθηκε κατά τα προεκτεθέντα ότι πρόκειται για προϊόντα ομοειδή κατά την έννοια του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, πρέπει να ερευνηθεί στη συνέχεια ο δημιουργικός διακρίσεων χαρακτήρας της φορολογίας ο οποίος προκύπτει, όπως έκρινε το Δικαστήριο με τις προαναφερθείσες αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1980, από μόνη τη διαφορά της φορολογικής επιβάρυνσης που επιβάλλεται στις δύο κατηγορίες προϊόντων, είτε ως προς το συντελεστή είτε ως προς τα της βάσης επιβολής ή άλλες λεπτομέρειες εφαρμογής. Εν προκειμένω δεν αμφισβητείται ότι οι οίνοι από σταφύλια υποβάλλονται σε φορολογική επιβάρυνση που είναι υψηλότερη επί ίσων ποσοτήτων από την επιβαλλόμενη στους οίνους από οπώρες.
- 20 Όσον αφορά το επιχείρημα του Βασιλείου της Δανίας, ότι δηλαδή η διαφορετική φορολογία μπορεί να δικαιολογηθεί από κοινωνικοοικονομικούς λόγους, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλέπε απόφαση της 15ης Μαρτίου 1983, Επιτροπή κατά Ιταλίας, 319/81, Συλλογή σ. 601), το κοινοτικό δίκαιο στο παρόν στάδιο εξελίξεώς του δεν περιορίζει την ελευθερία των κρατών μελών να θεσπίζουν σύστημα διαφοροποιημένης φορολογίας για ορισμένα προϊόντα έστω και ομοειδή κατά την έννοια του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων όπως η φύση των χρησιμοποιούμενων πρώτων υλών ή οι εφαρμοζόμενες μέθοδοι παραγωγής. Τέτοιου είδους διαφοροποιήσεις συμβιβάζονται με το κοινοτικό δίκαιο αν επιδιώκουν στόχους οικονομικής πολιτικής που και αυτοί συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του παράγωγου δικαίου και αν ο τρόπος εφαρμογής τους είναι τέτοιος ώστε να αποφεύγεται κάθε μορφή διακρίσεως άμεσης ή έμμεσης έναντι των εισαγωγών από άλλα κράτη μέλη ή προστασίας της ανταγωνιστικής εθνικής παραγωγής.
- 21 Ωστόσο η διαφοροποιημένη αυτή φορολογία δεν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο αν τα προϊόντα που φορολογούνται βαρύτερα είναι, ως εκ της φύσεώς τους, όπως εν προκειμένω, εισαγόμενα προϊόντα.
- 22 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι το Βασίλειο της Δανίας, επιβάλλοντας στους οίνους από σταφύλια φορολογία βαρύτερη της επιβαλλόμενης στους οίνους από οπώρες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 23 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι το Βασίλειο της Δανίας ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

- 1) Το Βασίλειο της Δανίας, επιβάλλοντας στους οίνους από σταφύλια φορολογία βαρύτερη από την επιβαλλόμενη στους οίνους από οπώρες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 2) Καταδικάζει το Βασίλειο της Δανίας στα δικαστικά έξοδα.

Koopmans	Everling	Bahlmann	Joliet
Bosco	Due	Galmot	Kακούρης
			Schockweiler

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Μαρτίου 1986.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο προεδρεύων

T. Koopmans

πρόεδρος τμήματος